

Zasady udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenia

nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego:

Od 1 stycznia 2019 roku, zgodnie z nowelizacją ustawy, usługi będą świadczone każdej osobie fizycznej, która złoży oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej (art. 4 ust. 1 ustawy).

Osoba uprawniona, przed uzyskaniem nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, składa pisemne oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej.

W przypadku osób z niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście (np. obłożnie chorych) powyższa regulacja umożliwi świadczenie usług w ich aktualnym miejscu pobytu, w tym w ramach wizyty domowej.

Przed udzieleniem nieodpłatnej pomocy prawnej można zażądać od osoby uprawnionej okazania dokumentu stwierdzającego tożsamość.

Adwokat lub radca prawny może z ważnych powodów odmówić udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej, informując osobę uprawnioną o innych punktach w których udzielana jest nieodpłatna pomoc prawna na obszarze powiatu.

W przypadku stwierdzenia, że przedstawiony przez osobę uprawnioną problem nie może być rozwiązany w całości albo części poprzez udzielenie nieodpłatnej pomocy prawnej, w szczególności stwierdzenia, że problem nie ma wyłącznie charakteru prawnego, adwokat lub radca prawny informują osobę uprawnioną o możliwościach uzyskania innej stosownej pomocy w jednostkach nieodpłatnego poradnictwa, wskazanych na liście sporządzanej przez starostę, o której mowa w art. 8a ust. 1.

Zgodnie z przyjętą nowelizacją nieodpłatna pomoc prawna obejmuje:

1. poinformowanie osoby fizycznej, zwanej dalej „osobą uprawnioną”, o obowiązującym stanie prawnym oraz przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach, w tym w związku z toczącym się postępowaniem przygotowawczym, administracyjnym, sądowym lub sądownoadministracyjnym lub
2. wskazanie osobie uprawnionej sposobu rozwiązania jej problemu prawnego, lub
3. sporządzenie projektu pisma w sprawach, o których mowa w pkt 1 i 2, z wyłączeniem pism procesowych w toczącym się postępowaniu

przygotowawczym lub sądowym i pism w toczącym się postępowaniu sądowoadministracyjnym, lub

4. nieodpłatną mediację, lub
5. sporządzenie projektu pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu w postępowaniu sądowym lub ustanowienie adwokata, radcy prawnego, doradcy podatkowego lub rzecznika patentowego w postępowaniu sądowoadministracyjnym oraz poinformowanie o kosztach postępowania i ryzyku finansowym związanym ze skierowaniem sprawy na drogę sądową.

Na czym polega nieodpłatne poradnictwo obywatelskie:

Poradnictwo, które obejmuje działania dostosowane do indywidualnej sytuacji osoby uprawnionej, zmierza do podniesienia świadomości tej osoby o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach oraz wsparcia w samodzielnym rozwiązywaniu problemu. W razie potrzeby, sporządza się wspólnie z osobą uprawnioną plan działania i wspomaga jego realizację. Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje między innymi porady dla osób zadłużonych i porady z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego. W zakres poradnictwa obywatelskiego wchodzi również nieodpłatna mediacja.

FORMA ŚWIADCZENIA POMOCY NA ODLEGŁOŚĆ:

Co do zasady porady udzielane są osobiście w wyznaczonych punktach. Wyjątek stanowi usługa świadczona osobom ze znaczną niepełnosprawnością ruchową oraz osobom doświadczającym trudności w komunikowaniu się. Celem tej regulacji jest dotarcie z pomocą do grup z ograniczoną możliwością kontaktu z udzielającymi porad w punktach. Takim uprawnionym usługi poradnicze, z wyłączeniem nieodpłatnej mediacji, mogą być udzielane za pośrednictwem telefonu i za pomocą innych środków porozumiewania się na odległość lub poza punktem (art. 8 ust. 8 ustawy).

W przypadku **osób z niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście** (np. obłożnie chorych) powyższa regulacja umożliwi świadczenie usług w ich aktualnym miejscu pobytu, w tym w ramach wizyty domowej.

W przypadku **osób doświadczających trudności w komunikowaniu**, przepis daje możliwość zorganizowania wizyty w miejscu do tego dostosowanym, czyli przykładowo w takim miejscu urzędu gminy lub powiatu, które zostało

wyposażone w odpowiedni sprzęt wspierający porozumienie, zgodnie z wymogami ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się. Ponadto daje podstawę do umówienia osoby uprawnionej w innej lokalizacji, gdzie będzie w razie potrzeby możliwość zaangażowania osoby wspierającej, np. tłumacza języka migowego. Niekiedy najbardziej dogodną formą świadczenia pomocy tej grupie osób będą środki porozumiewania się na odległość, ze względu na posiadanie w domu odpowiedniego sprzętu wspomagającego połączonego z komputerem. Wybór formy świadczenia usług z ustawy każdorazowo będzie zależeć od indywidualnych potrzeb uprawnionego.

Nieodpłatna mediacja:

Zgodnie z art. 4a ust. 4 ustawy z darmowej mediacji może skorzystać każda osoba fizyczna lub prawna (np. spółka, instytucja, spółdzielnia, wspólnota mieszkaniowa), „dążąca do polubownego rozwiązania sporu”, ale pod warunkiem, że stroną inicjującą skorzystanie z nieodpłatnej mediacji (osobą uprawnioną) jest osoba fizyczna, której nie stać na komercyjną pomoc prawną i która złoży oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej (art. 4 ust. 2 ustawy). Druga strona sporu, jeśli jest zapraszana do mediacji przez osobę uprawnioną, nie musi spełniać kryteriów do skorzystania NPP lub NPO, które nie mają zastosowania do osób prawnych. Żadna ze stron sporu nie musi być mieszkańcem danego powiatu. Nieodpłatna mediacja, będąca częścią NPP i NPO, podobnie jak te usługi, jest świadczona w wybranym punkcie w Polsce. Nie obowiązuje właściwość terytorialna według miejsca zamieszkania. Niewątpliwie w niektórych rodzajach spraw osoby uprawnione będą wolały zgłosić się na mediację w miejsce oddalone od miejsca zamieszkania, w których będą miały większe poczucie anonimowości i dyskrecji. Sprawy, które są już na drodze sądowej, również mogą być objęte nieodpłatną mediacją do momentu i pod warunkiem, że sąd jeszcze nie wydał postanowienia o skierowaniu stron do mediacji w tej konkretnej sprawie. W takim wypadku, zgodnie z art. 4a ust. 2 pkt 1 ustawy, strony nie mogą już skorzystać z nieodpłatnej mediacji, choć oczywiście nadal mogą skorzystać z mediacji sądowej lub samodzielnie zgłosić się do mediatora świadczącego usługi rynkowe.

Usługi z zakresu nieodpłatnej mediacji, o których mowa w art. 4a ust. 1 pkt 1-3 oraz 5 ustawy są świadczone przez każdą osobę niebędącą mediatorem, a dyżurującą w punkcie NPP i NPO (art. 4a ust. 8). Zatem osoby uprawnione od 2020 roku w każdym punkcie powinny uzyskać informację na temat możliwości skorzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów, w szczególności

mediacji oraz korzyściach z tego wynikających, jak również wsparcia w działaniach mających na celu przystąpienie do mediacji (przygotowanie projektu umowy czy wniosku o mediację; przygotowanie projektu wniosku o przeprowadzenie postępowania mediacyjnego w sprawie karnej, czy też udzielenie pomocy w sporządzeniu do sądu wniosku o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem). Natomiast do przeprowadzenia właściwej mediacji w formie wspólnych lub tzw. wahadłowych, tj. z każdą ze stron z osobna, o których mowa w art. 4a ust.1 pkt. 4 ustawy, upoważniony jest wyłącznie mediator.

Edukacja Prawna:

Jaki będzie zakres i formy edukacji prawnej?

Zakres tematyczny edukacji powinien być ściśle związany z problemami zgłaszanymi w trakcie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (art. 11 ust. 7 zdanie drugie).

Edukacja prawna może być prowadzona w różnych formach:

- informatorów i poradników,
- otwartych wykładów i warsztatów,
- rozpowszechnianiu informacji za pośrednictwem środków masowego przekazu i zwyczajowo przyjętych form komunikacji, w tym prowadzeniu kampanii społecznych (art. 3b ust. 2).

Kto może prowadzić edukacją prawną?

Organizacji pozarządowej, która zapewnia udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego na podstawie umowy zawartej z powiatem, powierza się jednocześnie zadania z zakresu edukacji prawnej (art. 11 ust. 7 ustawy zdanie drugie). Wykonanie zadań z zakresu edukacji prawnej będzie podlegać kontroli starosty, podobnie jak inne zadania powierzone umową (art. 11 ust. 8).

Świadczenie usług odbywa się według kolejności zgłoszeń, po umówieniu terminu wizyty. Zgodnie z postanowieniami art. 8 ust. 5 ustawy zgłoszeń dokonuje się telefonicznie pod numerem telefonu: (41) 200 17 85 (Starostwo Powiatowe w Kielcach)

WAŻNE:

Udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego odbywa się według kolejności zgłoszeń, po umówieniu terminu wizyty. Z ważnych powodów dopuszcza się ustalenie innej kolejności udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia

nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Kobiecie, która jest w ciąży, udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego odbywa się poza kolejnością.